

סילבוס קורס חונכים – הכשרה מקוונת לחונכי מתמחים בהוראה ולמלווים של מורים מתחילים

"תמיד יש משהו חדש שאנחנו יכולים ללמוד על כל דבר. ככה זה ביקום אין-סופי."
פרנק הרברט, "יוצרי האלים"

תוכנית להכשרת מורים חונכים ומלווים שלב א' – 30 ש"ש

על אודות הקורס

תהליכי חונכות וליווי לעובדי הוראה חדשים התמסדו בשנים האחרונות כחלק מתהליך הכניסה להוראה. על מנת לבסס תהליכי חניכה מקצועיים המעניקים מענה מיטבי לאתגרים העומדים בפני המורה והגננת החדשים וכדי לפתח תרבות קליטה ראויה במערכת החינוך, על החונכים לעבור קורסי הכשרה שילוו את עבודתם. קורס מקוון זה מהווה חלק מדרישות ההכשרה של חונכים ומלווים כאנשי מקצוע בתחום זה.

היקף הקורס

30 ש"ש

קהל היעד

מורים המשמשים חונכים למתמחים ומלווים למורים חדשים.

מטרת על

פיתוח תפיסת התפקיד של המורה החונך והמלווה המסייע למתמחים ולמורים המתחילים בכניסתם למערכת החינוך.

נושאי הקורס

1. היכרות עם שנת החונכות
2. ממורה לחונך – שיח מברר ושאילת שאלות
3. עולמם של המורים המתחילים – אתגרים מרכזיים וייחודיים
4. עולמם של המורים המתחילים – אתגרים ארגוניים
5. עולמם של המורים המתחילים – אתגרים רגשיים בכניסה להוראה
6. עולמם של המורים המתחילים – אתגרים הוראתיים/מקצועיים
7. צפייה ומשוב
8. משוב והערכה
9. מיומנויות תקשורת בינאישית בתהליך החונכות
10. דילמות ומתחים בעבודת החונך
11. מיומנויות רפלקציה ותהליך פרידה

דרכי ההוראה

קורס "הכשרה מקוונת לחונכי מתמחים בהוראה ולמלווים של מורים חדשים" מתבסס על "אב-טיפוס" שבנה צוות מומחים במשרד החינוך בנושא החונכות והמורים המתחילים ונבנה בסטנדרטים מקצועיים. הלמידה בקורס מנוהלת ע"י מנחה של קורס חונכות במכללה / באוניברסיטה והיא מתבצעת בשילוב מפגשי פנים אל פנים עם למידה עצמית מקוונת.

הלמידה תתנהל ברציפות, ובכל פרק זמן תיפתח יחידת לימוד שתלמדו בה תכנים חדשים ותתבקשו למלא משימות. סביבת הלמידה המקוונת של הקורס היא מערכת ניהול למידה - Moodle (מודל) של משרד החינוך. במערכת זו לכל אחד מן המשתמשים יש פרופיל מזוהה, וההרשמה תיעשה באמצעות ההזדהות האחידה.

באתר הקורס נמצאים התכנים, המשימות, התוצרים והציונים. בסביבה זו גם מתקיימת התקשורת בין הלומדים לבין עצמם וכן ביניהם לבין מנחה הקורס. הסילבוס הוא מתווה לקורס וייתכנו שינויים בהתאם להערכת צוות הקורס. במהלך הקורס תישלחנה הודעות שוטפות של מנחה הקורס לקראת פתיחה של יחידות לימוד ובעקבותיהן.

תוצאות למידה

בסיום הקורס -

1. תכירו את מהלך שנת ההתמחות ואת ציר הזמן של שנה זו.
2. תדעו ליישם מיומנויות חונכות הכוללות שיקוף, רפלקציה, התייחסות אמפתית, שאילת שאלות ומתן משוב.
3. תהיו מיומנים בעבודת החניכה, ההנחיה, ההדרכה והליווי של מורים מתחילים במערכת החינוך.
4. תהיו מנוסים בהערכה מעצבת ובהערכה מסכמת.
5. יהיו ברשותכם כלים לעידוד ולהבניה של תרבות קליטה ראויה במערכת החינוך.

דרישות הקורס

הקורס מחייב את המשתתפים בנוכחות פעילה ובשיתוף אישי-מקצועי. לפיכך, במהלך הקורס יתבקשו הלומדים למלא משימות שונות – חלקן בעלות אופי יישומי בבית הספר במהלך החניכה והליווי וחלקן בעלות אופי עיוני, אישי, ומקצועי-רפלקטיבי.

משימה למהלך הקורס ולסיומו

במשימת הסיום תתבקשו להגיש עבודה נושאת ציון, בעלת אופי יישומי ורפלקטיבי.

העבודה תתבסס על תיק החונך שיצרתם במהלך הלמידה, הכולל תיעוד של עבודת החניכה והליווי לאורך השנה.

הערכה

כדי לקבל ציון עובר בקורס יש למלא 80% משימות (17) ולהגיש את עבודת הסיכום.

יחידה 1: היכרות עם שנת החונכות

היכרות, מבנה שנת החונכות, עבודת החונך ויציאה לשטח כדי לקיים מפגש על בסיס הנלמד.

קריאה וצפייה

גוטרמן, ק' (2010). **קידום ההוראה באמצעות תצפיות הוראה ושיח פדגוגי**. אבני ראשה, המכון הישראלי למנהיגות בית ספרית. ירושלים: האוניברסיטה העברית.
אוחזר מתוך http://tiny.cc/xe4tfz

סטאז'קל. **תחנות בשנת הסטאז' למורה החונך**. המכללה האקדמית לחינוך בחולון, תלפיות.
אוחזר מתוך https://tinyurl.com/y3w9w7ek

Moir, A. (2014). *Investing in Great Teaching and Teachers*, New Teacher Center.
https://www.slideshare.net/seprogram/investing-in-great-teaching-and-teachers
.#19

יחידה 2: ממורה לחונך – שיח מברר ושאילת שאלות

בקשר משמעותי בין החונכים ובין המורים המתחילים צריכים להתקיים מפגשי חניכה המביאים להתפתחות זהותם של המורים המתחילים, לתחושת המסוגלות שלהם, להעצמתם ולעצמאותם. ביחידה זו נדון בהתפתחות של תפיסת תפקיד החונך ותשתית עבודתו – שיח מברר ושאילת שאלות.

קריאה וצפייה

קשר משמעותי בין החונך ובין המורה המתחיל כולל מפגשי חניכה המביאים להתפתחות זהותו של המורה המתחיל, לתחושת מסוגלות, להעצמה ולעצמאות. ביחידה זו נעסוק במעבר ממורה לחונך - תפיסת תפקיד החונך ובתשתית עבודתו – שיח מברר ושאילת שאלות.

לזובסקי, ר'; רייכנברג, ר' וזייגר ט' (2007). **המורה החונך במסגרת ההתמחות בהוראה: מאפייני התפקיד הרצוי, הבחירה בתפקיד, ההכשרה לקראתו והערכת התרומה למתמחה**. *דפים*, 45. תל-אביב, מכון מופ"ת.

Ambrosetti, A &Dekkers, J. (2010). The interconnectedness of the roles of mentors and mentees in pre-service teacher education mentoring relationships. *Australian journal of teacher education, 35*(6), 41-55.

Vanassche, E. & Kelchtermans, G. (2014). Teacher educators' professionalism in practice: Positioning theory and personal interpretative framework. *Teaching and Teacher Education*, 44, 117-127.

יחידה 3: עולמם של המורים המתחילים – אתגרים מרכזיים וייחודיים

ביחידה זו נפתח בהיכרות עם עולמו של המורה המתחיל ו"נחזור בזמן" לחוויית הכניסה להוראה האישית שכל אחד מאיתנו חווה. בנוסף, נכיר את התיאוריה העוסקת בעולמם של המורים המתחילים.

קריאה וצפייה

If I Knew Then: A Letter to Me on My First Day. (2014). SoulPancake & Edutopia Retrieved from https://www.youtube.com/watch?v=miPYLJI247g

יחידה 4: עולמם של המורים המתחילים – אתגרים ארגוניים

ביחידה זו נתמקד באתגרים הארגוניים – האתגר הראשון בשלושת האתגרים המרכזיים שהמורים המתחילים מתמודדים איתם.

קריאה וצפייה

הל"ב, היחידה לסימולציה בחינוך (2014). קליטת מורה מתחילה. אוניברסיטת בר אילן בשיתוף עם אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך. אוחזר מתוך https://youtu.be/zLB4Q2T3xK8?list=PLXF_IJaFk-9D99I5pR6CYYtuwQGKfWz0x

צבר בן יהושע, נ' (2001). מחקר פרשני: מגן עדן למציאות דרך משבר – מורים טירונים כמהגרים. בתוך: נעמה צבר בן יהושע (עורכת): **מסורות וזרמים במחקר האיכותי**. עמ' 441. תל אביב: הוצאת דביר.

יחידה 5: עולמם של המורים המתחילים – אתגרים רגשיים בכניסה להוראה

יחידת לימוד זו עוסקת באתגרים הרגשיים עם הכניסה להוראה ותמיכת החונך בחוויות הללו.

קריאה וצפייה

בן מנחם, ע' (לא ידוע). **אמנות ההקשבה**. אתר אבני ראשה. אוחזר מתוך http://www.avneyrosha.org.il/resourcecenter/resoursesdocs/hakshava.pdf

מתמחים בסיפור. סיפורים של מתמחים בהוראה (קובצי סיפורים וכרזות). ירושלים: משרד החינוך, אגף התמחות וכניסה להוראה. אוחזר מתוך /http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Staj/Mitmahim/TaharotMitmahim

Labaree, D. F. (2000). On the nature of teaching and teacher education: Difficult practices that look easy. Journal of teacher education, 51(3), 228-233.

Moir, E., Barlin, D., Gless, J. & Miles, J. (2009). New Teacher Mentoring: Hopes and Promise for Improving Teacher Effectiveness. Cambridge, MA:Harvard Education Press.

Simpson, D., Bruckheimer. J. (Producers) & Smith, J. (Director) (1995). Dangerous Minds [Motion Picture]. U.S: Hollywood Pictures, Simpson/Bruckheimer & Via Rosa Productions. Retrived from https://www.youtube.com/watch?v=DIEx0lnzK1c

יחידה 6: עולמו של המורה המתחיל - אתגרים הוראתיים/מקצועיים

יחידה זו עוסקת באתגרים מקצועיים העומדים בפני המורים המתמחים.

קריאה וצפייה

הטי, ג' (2003). **מהם ההבדלים בין מורה מנוסה לבין מורה מומחה?** הוצאת קרן טראמפ.

אוחזר מתוך https://tinyurl.com/y7bn4xll.

הטי, ג' (2012). **למידה נראית למורים, כיצד מורים יכולים להעצים את הוראתם**.

הוצאת קרן טראמפ ומכון ברנקו וייס.

מק'קורט, פ' (2005). **המורה**. תל אביב: הוצאת מטר.

Labaree, D. F. (2000). On the nature of teaching and teacher education: Difficult practices that look easy. *Journal of teacher education*, *51*(3), 228-233 .

Newell, M. (Director) (2003). Mona Lisa Smile [Motion Picture]. U.S: Revolution Studios & Columbia Pictures in association with Red Om Films Productions. Retrieved from https://www.youtube.com/watch?v=pTqFHcJLfnQ&t=54s

Terronez A. (2017). What makes a good teacher great? TEDxSantoDomingo. Retrieved from https://www.youtube.com/watch?v=vrU6YJle6Q4

יחידה 7: צפייה ומשוב

ביחידה זו נתמקד בחניכה הממוקדת בצפייה בשיעורי המורים המתחילים ובשיח פדגוגי ממשֵב בעקבותיה.

קריאה וצפייה

גוטרמן, ק' (לא ידוע). **קידום ההוראה באמצעות תצפיות הוראה ושיח פדגוגי**, אבני ראשה. אוחזר מתוך https://tinyurl.com/qjuket2

מכון ברנקו וייס. משוב הוא מנוע מרכזי ללמידה ולבניית זהות הלומד (סרטונים). אוחזר מתוך https://tinyurl.com/y2r77nwj

משרד החינוך, מינהל חברה ונוער. **מתן משוב וקבלת משוב**. אוחזר מתוך

http://meyda.education.gov.il/files/noar/616.doc

משאבים

משרד החינוך, אגף התמחות וכניסה להוראה. **כלי להערכת מתמחים**. אוחזר מתוך

http://cms.education.gov.il/NR/rdonlyres/0DC2DC8F-38B8-4DCD-A1B5-38E995C91CA4/209738/Haarachat_mitmahim_heb_2012m1.pdf

יחידה 8: משוב והערכה

יחידה זו עוסקת במשוב ובהערכה בשנת ההתמחות. מטרת המשוב היא להיות חלק מתהליך הלמידה של המתמחים ולעצב את המשך התפתחותם המקצועית. המשוב מאיר את חוזקות המתמחים ונדרש לאתגרים העומדים בפניהם בתהליך ההתמקצעות שלהם בהוראה.

משאבים

משרד החינוך, אגף התמחות וכניסה להוראה. מדור טפסים. אוחזר מתוך http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Staj/Tfasim/tfasim.htm

יחידה 9: מיומנויות תקשורת בינאישית בתהליך החונכות

ביחידה זו נתמקד במיומנויות תקשורת בינאישית בחניכה ונעסוק בהרחבה בשיקוף, באמפתיה, בחמלה כלפי טעויות ובהעלאת דרכי התמודדות מגוונות בהתאם לצורכי המורים המתחילים.

קריאה וצפייה

הל"ב, היחידה לסימולציה בחינוך (2019). **מיומנויות תקשורת בינאישית הקשבה פעילה**. אוניברסיטת בר אילן בשיתוף עם אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך. אוחזר מתוך https://www.youtube.com/watch?v=-jyMxo4h0vY&feature=youtu.be

לב לדעת. מאגר שאלות שיקוף עצמי למורה. כתבו המורים המשתתפים בהשתלמות "הערכה משיבת רוח". אוחזר מתוך http://www.levladaat.org/content/712

שור, נ'. **שיקוף בהדרכה אישית למנהלים חדשים**. אתר אבני ראשה. אוחזר מתוך https://tinyurl.com/y524ccxz

The RCA (producers). (2013). Brené Brown on Empathy (YouTube video). Retrieved from https://www.youtube.com/watch?v=1Evwgu369Jw

Brown, B. (2010): The Gifts of Imperfection: Let Go of Who You Think You're Supposed to Be and Embrace Who You Are. Hazelden Publishing.

יחידה 10: דילמות ומתחים בעבודת החונך

מורכבות ומתח, הכוללים גם דילמות אתיות, הם חלק מהותי מתפקיד החונכים. ביחידה זו נתמקד בהיבטים שונים של המורכבות והדילמות האלה בחניכה.

קריאה וצפייה

הל"ב, היחידה לסימולציה בחינוך. (2014). מפגש סטאז'ר עם חונכת (סרטון). אוניברסיטת בר אילן בשיתוף עם אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך. אוחזר מתוך

https://www.youtube.com/watch?v=s0WMrf5iRGY

הל"ב, היחידה לסימולציה בחינוך. (2014). תפקיד החונך כמגשר ומתווך (סרטון). אוניברסיטת בר אילן בשיתוף עם אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך. אוחזר מתוך

https://www.youtube.com/watch?v=EBw1mEjTwhA

חלמיש-אייזנמן, ת. (2017). **אתיקה מקצועית של מורים - יש חיה כזאת!** *הגיע זמן חינוך*. אוחזר מתוך https://www.edunow.org.il/edunow-media-story-253544?utm

צבר-בן יהושע, נ'; דושניק, ל' וביאליק, ג' (2007). **מי אני שאחליט על גורלם? דילמות אתיות של מורים**. ירושלים: האוניברסיטה העברית, הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס.

שץ-אופנהיימר, א' (2011). מתח, קונפליקטים ומורכבות בתהליך החונכות. בתוך א' שץ-אופנהיימר, ד' משכית, וש' זילברשטרום (עורכות), **להיות מורה - בנתיב הכניסה להוראה**. תל-אביב: מכון **מופ"ת.**

יחידה 11: מיומנויות רפלקציה ותהליך פרידה

ביחידה זו נסכם את ההיבטים התיאורטיים על אודות רפלקציה ונביט באופן רפלקטיבי יחד עם המורים המתחילים על תהליך התפתחותם המקצועית והאישית ועל התפתחותכם המקצועית כמורים חונכים ומלווים. שנת החונכות מגיעה לקיצה ואיתה תהליך הפרידה. בסוף היחידה מחכה לכם מתווה למפגש פרידה – מתווה שהכנו עבורכם ותוכלו להסתייע בו.

קריאה וצפייה

זילברשטיין, מ' (1998). הוראה רפלקטיבית - הבהרה קונספטואלית לתכניות הכשרה והשתלמות מורים.

בתוך זילברשטיין, מ'; בן-פרץ, מ' וזיו ש'. **רפלקציה בהוראה: ציר מרכזי בהתפתחות מורה**. (עמ' 42-15). תל-אביב: מכון מופ"ת.

Schon D. A. (1983). The reflective practitioner. New York: Basic Books.

קריאת העשרה לקורס

אשרת, צ. (2000). **ההדרכה כלמידה מתווכת**. *הדרכת מורים: אסופת מאמרים 3*. (93-81).

ירושלים: לשכת ההדרכה, משרד החינוך.

בנימין, א' (2003). **הריאיון המסייע**. תל-אביב: ספריית הפועלים.

זילברשטיין מ', בן פרץ, מ' וזיו, ש' (1998). **רפלקציה בהוראה: ציר מרכזי בהתפתחות מורה**. תל-אביב: מכון מופת.

יאלום, א' ולשץ', מ' (2006). **טיפול קבוצתי - תיאוריה ומעשה**. ירושלים: כנרת, מאגנס האוניברסיטה העברית ירושלים.

לזובסקי, ר' (2002). **למידה במהלך החיים: מאפיינים ושלבי התפתחות של הלומד המבוגר**. במפגש לעבודה חינוכית סוציאלית (16), 25-46.

סטרהובסקי, ר'; הרץ-לזרוביץ, ר' ואורלנד-ברק, ל' (2008). **מורה נבוכים: חלונות להנחיית מורים**, חלק ראשון. הנחיית מורים כפרופסיה: מעגלים בהתפתחות מקצועית של מנחה: כיצד ניתן לפתח מומחיות אצל מנחה? מכון מופת.

קובי, ס' (1989). **שבעת ההרגלים של אנשים אפקטיביים במיוחד**. ת"א: אור עם.

שוובסקי, נ'; גולדנברג, ג'; שץ-אופנהיימר, א' ובסיס, ל' (2015). **דברים שרואים מכאן לא רואים משם: אחריותם ומעורבותם של מנהלים וחונכים בהתמחות בהוראה**. *דפים*, 59, עמ' 115-141.